

Laura Suomela

MINÄ VASTAAN
MARRASKUU

Karisto
Hämeenlinna

Kiitokset Taiteen Edistämiskeskukselle ja Suomen Kirjailijaliitolle.

© Laura Suomela ja Karisto / Kustannusosakeyhtiö Otava 2021

ISBN 978-951-1-39264-4

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2021

*Valot pimeyksien reunoilla
Ovat toisinaan himmeitä ja harvassa
Sulla on sisällä valtameren kokoinen voima,
jonka sä voit oppaaksesi valjastaa.
– Toni Wirtanen / Apulanta*

1. luku

Kännykän herätysääni tunkeutuu tajuntaani raastaen minut syvästä unesta todellisuuteen, jota en jaksaisi kohdata. Olen yrittänyt iskuvaimentaa aikaisten aamujen tuskaa asentamalla puhelimeen lempeän harppusävelmän, mutta se on laiha lohtu, lopputulos on kuitenkin sama. Pakko on kömpiä ylös täältä unilämpöisen täkkini uumenista ja säännätä ulos pilkkopimeään. Kunpa voisinkin jäädä turvalliseen sikiöasentooni kuuntelemaan harppua, mutta bussi lähtee puolen tunnin päästä eikä harjoittelupaikassani olla kiinnostuneita luontaisesta unirytmistäni, vaan siitä, että olen tasan klo 8.00 lappamassa päiväkodin lapsille aamupuuroa.

Herätysääni voimistuu, yritän avata silmäni, mutta kauhukseni tajuan, että ne ovat muurautuneet kiinni. Yön aikana erittynyt rähmä on liimannut hentoiset ripseni napakasti yhteen. Apua! Hamuan käsikopelolla kännykkääni ja saan kuin saankin hipaistua herätyksen pois päältä. Silmäni pysyvät tiukasti kiinni, ihan kuin joku olisi yön aikana käynyt pursottamassa niihin pikaliimaa. Jos vielä revin, ripseni irtoavat juurineen. Ponkaisen ylös sängyltä ja suuntaan sokkona kohti kylppäriä. Nostelen jalkojani kuin kurki, etten kompastuisi lattialla lojuviin rompekasoihin tai jatkojohtoon. Ylitän onnistuneesti kylppäriin kynnyksen, saan hanan auki ja alan huuhdella eilisen itkumaratonin jäljiltä turvonneita silmiäni. Rähmäkokkareet sulavat lämpimässä vedessä ja liukenevat viemäriin. Vihdoin silmäni räpsähtävät auki, TADAA! Nostan katseeni helpottuneena vessan peiliin, mutta

ei ehkä olisi kannattanut. Syvä järkytys lävistää kehoni, näytän siltä kuin takanani olisi vuosien ryyppyputki ja nyt olisi viimeiset hetket hakeutua katkaisuhuoltoon ennen kuin lähtee henki. Opiskelijaelämästäni ei totta vie pitänyt tulla tällaista.

Samassa tunnen, miten sisimmästäni alkaa kummuta palopuhe. Minulla ei missään tapauksessa ole sekuntiakaan ylimääräistä aikaa, sillä kello käy armotta, mutta palopuhe ei näköjään odota. Se haluaa väkisin sanoa sanottavansa JUURI NYT. Seison jähmettyneenä peilin edessä ja kuuntelen sisäistä ääntäni, joka jylisee rintakehäni ja pääni välimaastossa sellaisella voimalla, että kaikki aamutoimeni hautautuvat sen alle:

”Katso Emmi Söderbacka nyt itseäsi. Järkyttävää, eikö? Onko tämä se tie, jolla aiot jatkaa? Haluatko oikeasti elää näin, ettet poistu pikkuruisesta yksiöstäsi muualle kuin päiväkotiin harjoitteluun ja sen jälkeen lähikauppaan hamstraamaan viimeisillä rahoillasi lisää pähkinäsuklaata ja sipsejä? Haluatko todella rääkätä itseäsi loputtomasti katselemalla valokuvia, joissa olet Miron kanssa vielä onnellinen? Vaikka sydämesi ruhjoutui säpäleiksi, sinä toivot tästä. Luulit, että olit Robinin sanoin löytänyt sen kuuluisan puuttuvan palasen, mutta totuus on se, että olit löytänyt täysin sopimattoman ja väärän muotoisen palan. Ja tarkemmin ajateltuna sinä olet aivan kokonainen ihan itseksesikin, et tarvitse mitään puuttuvaa palasta. Lopeta tällainen elämäsi sabotoiminen! Et todellakaan ole ainoa, jolle on käynyt näin. Kivoja ihmisiä jätetään ympäri maailmaa tälläkin hetkellä tuhansittain. Ja paljon pahempaakin tapahtuu. Mieti, jos olisit syyttömänä vankilassa ulkomailla, jossain haisevassa, pelottavassa ja alkeellisessa läävässä torakoiden keskellä, niin kuin siinä selkäpiitä karmivassa tv-sarjassa.”

Katson kelloa ja tajuan, että bussin lähtöön on aikaa kaksitoista minuuttia. Hyppään farkkuihin, nappaan tuolin selkänokalta harmaan neuleen ja hygieniaperiaatteitani uhmaten sujautan lattialla lojuvat eiliset sukat jalkaani. En voi myöhästyä, olen

hyvä harjoittelija ja ilmaannun paikalle ajoissa. Yleensä en arkisin meikkaa, mutta nyt on turvonneiden silmien sekä leuassa sykkivän jättiläisfinnin takia pakko sutia meikkivoidetta raivolla naamaan. En ehdi syödä mitään, eikä ole nälkäkään. Lähinnä oksettaa.

Syöksyn ulos ovesta ja juoksen veren maku suussa pysäkillle. Siellä ihmiset seisovat kuolemanvakavina ja tumput suorina. Kukaan ei hymyile. Koko porukka näyttää täysin lannistuneelta, enkä ihmettele. Kelläpä tähän aikaan aamusta olisi rento sambameininki? Kaiken lisäksi ylihuomenna alkaa sika-ahdistava marraskuu. Pimeys lankeaa maan ylle kuin jättiläismäinen painopeitto tukahduttaen alleen viimeisetkin valonsäteet. Päivät lyhenevät, pimeys vain yltyy ja yltyy, kunnes se nielaisee meidät kaikki sysimustaan kitaansa päästellen karmivaa nauruaan. Aamulla on pimeää, iltapäivällä on pimeää, illalla on pimeää ja yöllä vasta pimeää onkin.

Aina marraskuu on ollut nihkeä ja vaikea, mutta tänä vuonna se tulee varmasti olemaan aivan erityisen perseestä. *”Onko tämä se tie, jolla aiot jatkaa”*, kaiku edelleen korvissani, kun väsynyt katseeni harhailee bussinikkunasta pitkin ohitse lipuvia katuja, joilla kiittää heijastinliiveihin sonnustautuneita työmatkapyöräilijöitä. Tuollaiset ylireippaat ihmiset polkevat periaatteesta kesät talvet, vaikka pakkassäässä, räkijääpuikko nenän päässä. Iloitsen omasta riiminokkeluudestani ja päätän, että tänään ainakin soitan isosiskolleni Sannille. Saatan avautua myös Ainolle kaikesta, mitä täällä on tapahtunut, vaikka en ole varma haluanko kuormittaa rakasta ystävääni juuri, kun hän viettää todella ansaittua vaihto-oppilasvuottaan Hollannissa.

Jos nyt aivan rehelliisiä ollaan, oikeasti olen tahallani lykännyt soittamista. Tuntuu valtavan nöyryyttävältä kertoa, että Miro jätti. Niin kauan, kun en puhu kenellekään ja lymyilen yksin kämpässäni haavojani nuolemassa, pidän yllä illuusiota, että kaikki muka olisi ennallaan. Psykeni ei meinaa kestää sitä

tosiasiaa, että Miro vain otti ja lähti täysin varoittamatta. Sekä Sannin että Ainon epäilykset osuivat oikeaan, ikävä kyllä myös äidin. Vasta nyt uskon, että jos jokin on liian hyvää ollakseen totta, se todellakin *ON* liian hyvää ollakseen totta.

Avaan juuri päiväkodin porttia, kun pieni Veikka-poika kirmaa iloisena parkkipaikalta luokseni.

– Onpas sulla hienot aurinkolasit, ei ainakaan häikäise, sanon.

– Juu hänen oli aivan väkipakolla saatava laittaa ne päähän, vaikkei auringosta ole tietoaakaan, Veikan äiti naurahtaa.

– Mää leikin Tatua ja Patua, Veikka sanoo ja juoksee portista sisään.

Miten suloista onkaan elää jatkuvassa mielikuviutusmaailmassa. Minäkin haluaisin leikkiä olevani joku voimakas ja urhea satuhahmo. Olisinpa samanlainen kuin ihana Peppi Pitkätossu. Hän on rento, reilu, hauska, rohkea, pärjää yksin ja keksii jatkuvasti hauskoja juttuja, vaikka äiti on kuollut ja isä seilaa merillä. Peppi ei koko ajan kriiseile eikä muutenkaan stressaa mistään, päinvastoin hän ottaa elämästä ilon irti ja käyttää kultarahojaan avokätisesti muidenkin iloksi. Sellainen tyyppi haluaisin itsekini olla, mutta mistä saisin revittyä reipasta mieltä ja kultarahaa? Tililläni on sääliittävät viisitoista euroa ja opintotuki tulee vasta perjantaina.

Jätän kenkäni päiväkodin kuraeteiseen riemunkirjavan kumisaapasrivistön viereen. Tämä on kyllä hyvin ihmeellinen päivä, sillä siinä kyykistellessäni päässäni syttyy yhtäkkiä lamppu, kuin jokin taivaallinen välähdys.

Minä, Emmi Söderbacka, aivan *henkilökohtaisesti* ja *ihan itse* voin vaikuttaa siihen, ettei kohta alkava kammottava marraskuu ole vain pimeä kuilu, jonka pohjalle luisun. Valon määrrälle en mahda mitään enkä sille, että luottamukseni petettiin. MUTTA. Voisiko pieni ihminen jotenkin onnistua kesyttämään inhoamansa kuukauden ja tehdä siitä vastoin kaikkia odotuksia siedettävän tai jopa kivan? Sanoisi vain ”simsalabim” ja ranteet

auki -marraskuu muuttuisi täysin uudenlaiseksi, kepeäksi ja toivontäyteiseksi hämärän hyssyksi. Sitä vain käpertyisi pimeän savusaunamaiseen syliin, jossa chillailisi rauhassa, lukisi huikeita satukirjoja, katselisi romanttisia leffoja ja hörppisi herkullista vadelmateetä kuvitteellisen takkatulen ääressä. Voisin käpertyä ihanan viltin alle villasukat jalassa vain rentoutumaan ja inspiroitumaan, samalla kun sade piiskaisi tunnelmallisesti ikkunaa.

Mitä, jos uhmaankin tänä vuonna marraskuuta koko voimallani, aivopesen itseni ja napsin rusinat pullasta. Keskitynkin vain kauniiseen ja mukavaan enkä kaikkeen ahdistavaan paskaan. Olen valittanut pimeästä ajasta joka ikinen vuosi niin kauan kuin muistan. Minusta se, että valo vain törkeästi katoaa, on luonnotonta. Luin juuri netistä, että historiantutkijatkin ovat jostain ikivanhoista luista päätelleet, että muinaiset ihmiset ovat jääkaudella vaipuneet mitä todennäköisimmin talvihorrokseen! Miksi nuoren opiskelijan pitää vaan jaksaa painaa sata lasissa? On suuri vääryys, että karhukin saa nukkua, mutta minä en.

Jos yritän olla puolueeton, niin ei varmaan ole kovin mukavaa olla marraskuu, kuukausien musta lammas, jota 90% suomalaisista inhoaa. Kesäkuukaudet ovat lellikkejä ja sitten ovat väliinputoajat, huhti- ja lokakuu. Tiedän yhden Jennin, joka rakastaa marraskuuta. Myrskyt ovat hänen mielestään parhaita! Voisinhan minä, EDES KERRAN elämässäni antaa inhokkikuukaudelleni uuden mahdollisuuden ja hieroa sen kanssa orastavaa sopua. Mitä menetettävää minulla enää on? Ei mitään! Sydämeni on viimeisen kuukauden aikana ottanut jo niin paljon osumaa, että tästä on reitti ainoastaan ylöspäin. En voi olettaa, että mikään muuttuu, jos en itse ryhdistäydy. Ja siinä se on! Päätös, joka syntyy päiväkodin kuraeteisessä tiistaiaamuna kello 7.54.

Tänä vuonna toivotan marraskuun lämpimästi tervetulleeksi! Luovun sitkeistä ennakkoluuloistani ja otan täysin uuden näkövinkkelin. Elämäni spotlight osoittaa marraskuun ajan vain kaik-

kea, mistä saan voimia ja piristystä. Taistelen lamaannuttavaa pimeyttä vastaan ja levitän iloa ympärilleni kuin Peppi Pitkätossu. Katsotaan sitten, kumpi tässä on vahvempi, minä vai marraskuu!

2. luku

Korvissani soivat vielä kotimat kallakin lasten kimeät kiljahdukset. Päivä oli superkiireinen, koska ryhmästämmme puuttui yksi työntekijä eikä sijaista saatu. Olen tänäänkin kiskonut kurahousuja muksujen jalkaan kynsinauhut verillä. Sen lisäksi olen leikkinyt barbeilla ja legoilla, laulanut Hevisaurusta, etsinyt hanskoja, selviteltyt riitoja, värjötellyt pihalla ja pyyhkinyt pöytiä.

Hyppään bussista ja kipaisen nopsasti K-marketissa ostamassa nuudeleita, kauraleipää sekä litran vaniljajugurttin. Ja vähän myös pähkinäsuuklaata. Tililleni jää seitsemän euroa. Miten säilyn hengissä perjantaihin asti? En hitto vie osaa vieläkkään budjetoida menoani enkä pärjää näin vähällä rahalla mitenkään. Kesätyösäästöt on tuhlattu jo aikoja sitten, jäljellä on enää säästöposuni, jonne olen perustanut muutaman kymppin katastrofirahaston. Possuun saa kajota vain äärimmäisessä hädässä. En tajua, miten jotkut voivat muka säästää opiskeluaikana ja perustaa jopa sijoitussalkun?

Kun laahustan kulunutta kestokassiani roikottaen kohti kämppääni, jäätävä tihkusade tulittaa vettä päin näköä niin että sattuu. Yritän olla miettimättä Miroa, mutta vastoin pyhiä päätöksiäni mieleeni tunkee väkisin muisto meistä kesällä, kun muutin onnesta halkeamaisillani pieneen opiskelijaboksiin Hämeenkadun paraatipaikalle. Kaikki oli niin täydellistä. Jo pelkästään se, että sain heti kämpän keskustasta, tuntui suorastaan johdatukselta. Sellaista tapahtuu vain, jos niin on tarkoitettu, ajattelin. Olin haltioissani, että voisimme vihdoinkin olla yhdessä 24/7. Ei enää vihlovaa ikävää vaan ainainen paikka Miron kainaa-

lossa. Opiskelisin lähihoitajaksi ja Mirolla jatkuisi vielä vuoden sähköasantajan oppisopimuskoulutus. Muistelen hetkeä, jolloin olimme juuri löytäneet kirppikseltä täydellisen yöpöydän ja kannoimme sitä yhdessä läpi kaupungin. Aurinko helotti ja lenkkarini hiersi kantapäätä, koska olin unohtanut sukat. Muistan elävästi, miten Miro sanoi, ettei hän ole koskaan ollut näin onnellinen. Tietenkin uskoin. Kuukautta myöhemmin se petturi jätti.

Napsautan telkkarin päälle. Ruudussa puhuu joku norjalainen tutkija kirjavassa neuleessaan: ”On eri asia olla yksin kuin yksinäinen. Ihminen voi olla toisten keskelläkin yksinäinen ja vastaavasti yksin ollessaan hän ei välttämättä koe yksinäisyyttä. Yksinäisyys voi tuntua jopa fyysisenä kipuna”, selittää tämä hintelä mies vakavana meren rannalla. Juon jugurttia suoraan tölkestä. *Jackpot*, olen sekä yksin että yksinäinen. Ensimmäistä kertaa elämässäni. Heti kun tulen kämpälleni tuntuu kuin tässä kosmosessa ei olisi muita elollisia. Ilmastointiputket vain humisevat, muuten on yhtä hiljaista kuin avaruudessa. Vai onko avaruudessa hiljaista, en ole varma, pitääkin googlettaa. Ei uskoisi, että asun talossa, joka on täynnä nuoria opiskelijoita. Meininki on kuin jossain myyrien luolassa. Jokainen mönkii omassa pienessä kolossaan ja välttelee kaikin keinoin kanssakäymistä toisten lajitovereiden kanssa. Mitä opiskelijaelämää tämä muka on? Missä yhteenkuuluvuuden ilo ja riemu? Olen ulospäinsuuntautunut ihminen ja kärsin tällaisesta myyrämeiningistä syvästi. Ihan hirveää olla erakko vastoin omaa tahtoa. Tein netissä testinkin ja tulos oli aivan selvänä kännykän näytöllä: ”Olet ekstrovertti. Saat voimaa toisista ihmisistä, siitä, että ympärilläsi tapahtuu.” Näin on! Päässäni pyörii nonstoppina tuhat ajatusta minuutissa ja mieluiten sanoisin ne kaikki ääneen. Mutta kenelle? Ajatukse- ni kimpoilevat aivojeni laitoihin vailla ulospääsyä kuin mitkään squashpallot. Nytkin olisi mukava pohtia jonkun toisen elolli-

sen kanssa sellaista asiaa, että mitä sitä tekisi, jos olisi pakko valita ottaisiko sormien tilalle varpaat vai varpaiden tilalle sormet.

Alan olla epätoivoinen. Ainut seuralaiseni iltaisin on puolikuollut jukkapalmuni, jolle olen antanut nimeksi mielikuvituksellisesti Jukka-Pekka. Olen joskus niin lohduton, että juttelen sille ääneen. Toki voisin soitella vaikka joka päivä äidille, Sannille tai Ainolle, mutta ei se ole sama kuin nähdä livenä. Ja sitä paitsi olen ollut nyt niin voimaton ja romahtanut, etten ole jaksanut pitää yhteyttä keneenkään. Koskaan elämässäni en ole ollut näin paljon omassa seurassani, ja voin sanoa, että valitettavasti en viihdy. Mutta kaikkeen tulee pian muutos! Uusi uljas elämä alkaa ja asenteeni muuttuu radikaalisti. Minusta kuoriutuu hyvän tahdon lähettiläs, joka kylvää ympärilleen iloa.

Nappaan puhelimen sohvapöydältä, päätän lopettaa välttelykäyttäytymiseni ja soittaa Sannille, vaikka en tiedä, mistä päästä aloittaisin tilittämisen.

– Moi mis meet?

– Kävelen just himaan, Sanni vastaa vähän hengästyneenä.

– Okei, pystyksä puhuun siinä samalla?

– Juu. Sulla on ollu vissiin hirveä kiire siellä harjoittelussa, kun sua ei saa millään kiinni, Sanni syylistää.

– Niin onkin, ihan sikakova härdelli ja oon ollu ihan taju kankaalla päikkypäivien jälkeen. En oo jaksanu muuta kuin maata levynä sängynpohjalla. Mitäs sinne? vaihdan keskustelun suuntaa.

– Mitäs tänne, mulla oli täs just yks iso tentti.

– Menikö hyvin?

– Ihan ookoosti, ainakin pääsen läpi. Koska tuut käymään Jyväskylässä? Sä et oo nähny vielä mun uutta kotia.

Sanni on asunut Jyväskylässä kohta kaksi vuotta. Se moko-makin määrätietoinen hikipinko pääsi suoraan lukiosta pelkän todistuksen perusteella opiskelemaan kasvatustieteitä. Ensinnä Sanni asui hirveässä opiskelijamurjussa jossain laitakaupungilla,

mutta nyt sillä on hieno, uutuuttaan kimalteleva kämpppä, jossa on jopa sauna.

– Pitää kyl tulla heti, kun on sopiva väli.

– Tulkaa vaikka Miron kans yhdessä, kyllä tänne mahtuu, sopu sijaa antaa.

Tähän Sannin kädenojennukseen on tartuttava. Kylmänvii-
leästi vain kakistan ulos, mitä on tapahtunut.

– Eiku mä tuun yksin.

– Kyllä tänne Mirokin mahtuu.

– Me ei olla enää yhdessä.

Nyt uutispommi on pudotettu, PAM! Puhelimen toisessa
päässä vallitsee täysi hiljaisuus, Sanni miettii, kuuliko se oikein.

– Ai mitä sä sanoit, tää vähän pätkii?

– Että me ei olla enää Miron kanssa yhdessä!

– Anteeksi, mutta mitä helvettiä?

– Se jätti mut.

Kun saan vihdoin sanottua pitkään panttaamani sanat, kyy-
nelkanavani aukeavat välittömästi, vaikka päätin, että itkut on
jo itketty.

– Ei voi olla totta! Mitä siellä oikein tapahtuu? Sannin ääni on
täynnä myötätuntoa ja järkytystä.

– Oon ollu niin hajalla, en oo kertonu Ainollekaan, nyyhky-
tän. – Miro sanoi mulle vaan yks ilta yhtäkkiä, kun me löhöttiin
sohvalla ja katottiin Simpsonsia, et sillä on vähän huonoja uutis-
sia. Mä pelästyin ihan hulluna ja ajattelin, että sillä on varmaan
joku pitkälle edennyt syöpä. Ihan pakkana se sit vaan sano, että
haluaa erota.

– SIIS MITÄ! Miks?

– No kävi ilmi hirveen nyhtämisen jälkeen, et se palaa yhteen
ex-tyttöystävänsä kans. Mieti! Sen Oonan, jonka kans se oli
ennen mua.

– Apua! Todella sairas ihminen! Sanni kiivastuu nollasta sataan.

– Tuntuu ihan hirveeltä, jos mikään ei koskaan ollutkaan

aitoa. Mut mitä väliä enää. Kaikkein traagisinta tässä on se, että mä järjestin KOKO elämäni uusiksi sen narsistin takia.

– Tää on ihan järkky uutinen. Ei oo edes sanoja.

– Olisinpa vaan kuunnellu sua ja Ainoa. Ja äitiä. Kyl te kaikki sanoitte, et harkitse tarkkaan, kannattaako vaihtaa koulua ja kau-punkia. Ei helvetti, miten tyhmä ihminen voi olla.

– Et sä voinu mistään tietää, et Miro paljastuu tollaseksi kusi-pääksi. Älä nyt ainakaan syyllistä ittees.

– Ei mulle tullu edes pieneen mieleen, että tässä vois käydä näin.

– Voi murunen! Pärjäätkö sä siellä yksin?

– Jotenkin.

– Teet kuule jotain sellasta, mikä saa Miron NIIN katumaan, minkä tempun teki, Sanni uhoaa.

– Kuten mitä?

– Meet ja isket jonkun hyvännäkösen jätkän kostoks ja viet sen Miron naaman eteen.

– Ei kuule toimi tollanen draamailu. Mä en pysty sellaseen ja sitä paitsi Miro on nytkin jossain onnellisesti Oonansa kanssa ja sille on varmaan ihan sama mitä mä teen.

– Okei. Nyt kuule pitää keksiä jotain piristystä sun elämään.

– Jep.

– Olis ihana lähtee etelään koko marraskuiksi. Joka vuosi on tää sama marina.

– Mä oikeestaan jo päätin tänään, että teen tänä vuonna vaikka väkisin marraskuusta kivan. Mulla alkaa ylihuomenna ”Minä vastaan marraskuu” -projekti, sanon ja yritän kuulostaa reippaammalta.

– Mahtava idea! Vaikka mä en kyl pystyis. Marraskuu on vaan niin raskas.

– Aattele, jos ihminen elää 85 vuotta ja se vaan kituu kaikki marraskuut, siitä tulee yhteensä about SEITSEMÄN VUOTTA pelkkää marraskuuta ja hukkaan heitettyä aikaa.

– Ohhoh!